

Celé město se pobouřilo, neboť toho, jak víte, jsou hned schopní, takže cizí národové se diví trpělivostí francouzských králů, kteří jim v tom jinak dobrou správou nebrání, ač z toho vznikají denně velké nepřístojnosti. Pane Bože! Abych já tak znal dílnu, v níž smolí ustavičně tyto rozkoly a úklady, abych je ukázal bratrstvům své osady!

Na mou věru, to místo, na něž se sběhl poblázněný a rozčilený dav, bylo Nesle, kde tehdy byla, nyní už tam není, věštírna lucetská. Tam byla celá ta věc vzata na přetřes a odnesení zvonů bylo prohlášeno za neslušné. Když si hodně zaergovali *pro* i *contra*, učinili závěr podle *Baralíptonu*, že bude poslán nejstarší a nejschopnější muž z fakulty ke Gargantuovi, aby mu dokázal hroznou nepřístojnost ztráty oněch zvonů. A přes odpor některých z university, kteří tvrdili, že se k takovému poslání hodí lépe rétor nežli sofista, byl k tomu účelu zvolen náš mistr Janotus de Bragmardo.

XX

KAPITOLA / XVIII.

KTERAK

JANOTUS DE BRAGMARDO
BYL POSLÁN,
ABY NA GARGANTUOVI
VYMOHL ZPĚT VELKÉ ZVONY

Mistr Janotus, ostrříhaný à la Caesar, oděný po anticku do svého lyripipia, obrniv si na to žaludek řádnou dávkou kdoulového těsta z pece a požehnané vody ze sklepa, odebral se do obydlí Gargantuova, žena před sebou tři pedely s rudými čenichy a vleka za sebou pět nebo šest magistros inertes, kteří byli ze šetrnosti velice špinaví.

Když vcházeli, potkal je Ponokrates a hrůza ho pojala, když je viděl tak vystrojené, i myslil si, že to jsou nějaké nepříčetné masky. I otázal se jednoho z řečených magistrí inertes onoho hloučku, co tu ten mumraj hledá. Dostal odpověď, že žádají, aby byly vráceny zvony.

Jakmile to Ponokrates uslyšel, běžel povědět ta slova Gargantuovi, aby byl připraven na odpověď a hned uvážil, co jest činit. Gargantua, byv zpraven o té věci, zavolal si stranou svého učitele Ponokrata, svého správce domu Filotimia, panoše Gymnastu a Eudaimona a stručně se s nimi radil, co dělat, co odpovědět. Všichni byli toho mínění, aby je odvedli do komory a tam je chlapácky napájeli, a aby se ten krchloun nemohl chvástat, že zvony byly vráceny na jeho zakročení, aby se poslalo, zatím co bude popíjet, k městskému rychtáři, rektoru fakulty a církevnímu vikáři. Těm aby byly zvony vydány, dříve než sofista vyřídí své poslání. Potom za jejich přítomnosti měla se vyslechnout jeho skvělá řeč. Když se to stalo a když řečení pánové přišli, sofista byl uveden do plného sálu a kašlaje začal mluvit, jak následuje.

XX

KAPITOLA / XIX.

ŘEČ MISTRA

JANOTA DE BRAGMARDO,
PROSLOVENÁ KE GARGANTUOVI,
ABY BYLY VRÁCENY ZVONY

Ehm, hm, hm, *mna dies*, vážený pane, *mna dies*. *Et vobis*, vážení pánové. Bylo by přece jen od vás hezké, kdybyste nám vrátili naše zvony, poněvadž je moc potřebujeme. Hm, hm, habší! Vždyť my jsme odmítli za ně kdysi pěkné peníze londýnských kupců v Cahors; stejně jsme odmítli kupce z Bordeaux v Brii, kteří je chtěli koupit pro jejich sub-stantifickou kvalitu elementární komplexe, jak jest intronifikována v terrestřitě jejich

jíček dne, demigruji do některého z těchto tak krásně architektovaných klášterů, a tam irroruje se onou nádhernou lustrální vodou, chřúpám krajíček missální prekace našich sakrifikulů. A submirmilluje své horární prekule, eluji a absterguji svou animu od nočních inquinamentů. Reveruji Olympikoly. Ctím latriálně supernálního Astripotenta. Diliguji a redamuji své proximy. Servuji preskripty dekalogické; a podle fakultatuly svých vir nedisceduji od nich ani o unguikulní latu. Ovšem je veriformní, že ježto Mammon vůbec nesuperurgituje v mé lokuly, jsem poněkud vzácný a zdlouhavý v supererogování eleemosyn na oněch egenech, queritujících svůj stip hostiatně.“

„Hovno, hovno,“ řekl Pantagruel, „co tím míní ten blázen? Myslím, že nám tu kuje nějaký dábelický jazyk a že nás očarovává jako čarodějník.“

Načež jeden z jeho lidí pravil: „Pane, snad ten galán chce napodobit jazyk Pařížanů, ale mrzačí jen latinu a myslí, že tak pindarisuje: a zdá se mu jistě, že je velkým francouzským řečníkem, poněvadž opovrhne obecným způsobem mluvy.“

Načež pravil Pantagruel:

„Je to pravda?“

Žák odpověděl:

„Signor Missayre, můj genius není aptně natus k tomu, co praví tento flagitosní nebulon, aby exkorioval kutikulu z naší galské vernakuly: nýbrž viceversně gnavuji operně a vely a ramy enituji se, abych ji lokupletoval litinikomní redundanci.“

„Přísámbůh,“ pravil Pantagruel, „naučím vás mluvit. Ale napřed mi odpověz, odkud jsi?“

„Primerní původ mých avů a atavů byl indigenní z regionů lemovických, kde requieskuje korpor hagiotata svatého Martiala.“

„Rozumím,“ pravil Pantagruel. „Ty jsi zkrátka Limuzinec. A chceš zde napodobit Pařížana. Tak pojd sem, abych tě přičísln.“

Tu ho chytil za krk řka:

„Dřeš latinu; při svatém Janu, naučím tě dříti Davida, neboť tě odru za živa.“

Tu ubohý Limuzinec začal naříkat:

„Vée dicou, gentilastre! Ho, saint Marsault, adjouda my! Hau, hau, laissas à quau, au nom de Dios, et ne me touquas grou!“

Na to pravil Pantagruel:

„Teď mluvíš přirozeně!“

A tak ho nechal; neboť ubohý Limuzinec se podělal do celých kalhot, které byly zhotoveny na způsob tresčího ocasu, a ne s plnou zadnicí; tu Pantagruel řekl:

„Svatý Alipentine, jaká to cibetka! Čert vzal toho řepožrouta, tolik smrdí!“

A nechal ho. Ale ten žák měl takové hryzení po celý svůj život a tak byl žíznivý, že často říkal, že ho Pantagruel drží za krk, a za několik let zemřel Rolandovou smrtí účinkem pomsty boží; a to nám dokazuje, co dí filosof i Aulus Gellius, že se nám sluší mluvit obvyklým jazykem, i jak říkal Octavianus Augustus, že se máme vystříhat opuštěných slov stejně bedlivě, jako se kapitáni lodí vystříhají mořských úskalí.

XX

KAPITOLA / VII.

KTERAK PANTAGRUEL PŘIŠEL DO PAŘÍŽE

A O KRÁSНЫХ KNIHÁCH V KNIHOVNĚ SVATÉHO VIKTORA

Když se Pantagruel hodně nastudoval v Auréliansu, rozhodl se navštívit velikou universitu pařížskou. Ale před odjezdem byl upozorněn, že u svatého Aignana řečeného

Když se Pantagruel procházel jednoho dne za městem směrem k opatství sv. Antónína, rozprávěje a filosofuje se svými lidmi a několika žáky, potkal člověka krásné postavy a ztepilého ve všech obrysech těla, ale žalostně zraněného na různých místech a tak zbědovaného, že vypadal, jako by byl ušel psům, nebo lépe, že se podobal česači jablek z krajiny Perche.

Jak ho zdaleka Pantagruel uzřel, pravil přítomným:

„Vidíte toho člověka, který přichází po cestě od mostu charentonského? Na mou věru, je chud jen náhodou; neboť vás ujišťuji, že podle jeho obličeje Příkladná ho stvořila z bohatého a urozeného rodu, ale dobrodružství zvědavých lidí ho uvrhla v takovou bídu a nedostatek.“

A tak, když byl s nimi na jedné úrovni, tázal se ho:

„Příteli, prosím vás, abyste se tu ráčil trochu zastavit a odpovědět mi na to, nač se vás budu ptát, a nebudete toho jistě litovat; neboť mám velkou chuť poskytnout vám, pokud mohu, pomoc v bídě, v níž vás vidím, je mi vás totiž velice líto. Řekněte mi proto, příteli, kdo jste? Odkud přicházíte? Kam jdete? Co hledáte? A jaké je vaše jméno?“

Milý brach mu odpoví v jazyce německém:

„Juncker, Gott geb euch Glück unnd hail. Zuwor, lieber Juncker, ich las euch wissen, das da ir mich von fragt, ist ein arm unnd erbarmglichs ding, unnd wer vil darvon zu sagen, welches euch verdruslich zu hoeren, unnd mir zu erzelen wer, vievol die Poeten unnd Orators vorzeiten haben gesagt in irem Sprüchen unnd Sentenzen, das die Gedechtnus des Ellends unnd Armuot vorlangt erlitten ist ain grosser Lust.“

Načež odpověděl Pantagruel:

„Příteli, nerozumím této hatlanině, proto, chcete-li, abychom vám rozuměli, mluвьте jinou řečí!“

Tu milý brach odpověděl:

„Al barildim gotfano dech min brin alabo dordin falbroth ringuam aibaras. Nin porth zadikim almucathin milko prin al elmim, entboth dal heben ensouim; kuthim al dum alkatim nim broth dechoth porth min michais im endoth, pruch dal maisoulum hol moth dansriltrim lupaldas im voldemoth. Nin hur diavosth mnarbotim dal gousch palfrapin duch im scoth pruch galeth dal Chinon min foulchrich al conin butathen doth dal prim.“

„Rozumíte něčemu?“ řekl Pantagruel přítomným.

I řekl Epistemon: „Myslím, že to je řeč Antipodů, čert aby se v tom vyznal.“

Tu řekl Pantagruel:

„Kamaráde, nevím, porozumějí-li vám tyto zdi, ale z nás nerozumí nikdo ani zbla.“

Tu řekl milý ten brach:

„Signor mio, voi videte per exemplo che la cornamusa non suona mai, s'ela non a il ventre pieno. Così io parimente non vi saprei contare le mie fortune, se prima il tribulato ventre non a la solita refectio, al quale e adviso che le mani et li denti abbui perso il loro ordine naturale et del tuto annichillati.“

Na to odpověděl Epistemon: „Jedno jako druhé.“

Tu řekl Panurgos:

„Lard, ghest tholb be sua virtiuss be intelligence ass yi body schall biss be naturall relvtht, tholb suld of me pety have for nature hass ulss equaly maide; bot fortune sum exaltit hess, an oyis

deprevit. Non ye less viois mou virtius deprevit, and virtius men discrivis, for, anen ye lad en, iss non gud.“

„Ještě méně,“ odpověděl Pantagruel.

Tu řekl Panurgos:

„Iona andie, gnaussa goussyetan bebar da erremedio, beharde, versela ysser lan da. Anbates otoyys nausu, eyn essassu gourr ay proposian ordine den. Non yssena bayta fascheria egabe, genherassy badia sadassu noutra assia. Aran hondovan gaulde eydassu nay dassuna. Estou oussyc eguinan soury hin, er darstura eguy harm, Genicoa plasar vadu.“

„Jste tu,“ odpověděl Eudaimon, „Genicoa?“

Načež Karpalimos řekl:

„U svatého Treignana, vy jste Skot, nebo jsem dobře nerozuměl.“

Potom odpověděl Panurgos:

„Prug frest strinst sorgdmand strochdt drhds pag brleland Gravot Chavigny Pomardiere rusth pkallhbracg Deviniere près Nays, Bcuille kalmuch monach drupp delmeupplistrincq dlrnd dodelb up drent loch minc strinquald de vins ders cordelis hur jocststzampenards.“

K tomu řekl Epistemon:

„Mluvíte křesťansky, příteli, nebo jazykem patelinským? Ne, to je jazyk laternský.“

Tu řekl Panurgos:

„Herre, ie en spreke anders gheen taele dan kersten taele: my dunct nochtans, al en seg ie v niet een wordt, myuen noot v claert ghenonch wat ie beglere; gheest my unyt bermherticheyt yet waer un ei ghevoet mach zunch.“

K tomu odpověděl Pantagruel:

„To vše je stejné.“

Tu řekl Panurgos:

„Seignor, de tanto hablar yo soy cansado. Por que supplico a Vostra Reverentia que mire a los preceptos evangeliquos, para que ellos movant Vostra Reverentia a lo qu'es de conscientia; y, sy ellos non bastarent para mover Vostra Reverentia a piedad, supplico que mire a la piedad natural, la qual yo creo que le movra, como es de razon, y con esto non digo mas.“

Na to odpověděl Pantagruel:

„Věru, příteli, nepochybují nikterak, že umíte dobře mluvit různými jazyky, ale řekněte nám, co chcete, v nějakém jazyku, jemuž bychom mohli porozumět.“

Tu řekl milý brach:

„Myn Herre, endog jeg med inghen tunge talede, lyge som boeen, ocg uskvvlig creatner! myne kleebon, och myne legoms magerbed uudviser allygue klalig huwad tyng meg meest beboff girereb, som aer sandeligh mad och drycke: hwarfor forbarne teg omsyder offvermeg, och bef ael at gyffuc meg nogeth, aff huylket jeg kand styre myne groeendes maghe, lygeruss son mand Cerbero en soppe forsetthr. Soa shal tue loeffve lenge och lyksaligh.“

„Myslím,“ (řekl Eusthenes) „že takto mluvili Gótové. A kdyby Bůh chtěl, tak bychom mluvili my zadníci.“

Tu řekl milý brach:

„Adoni, scolom lecha. Im ischar harob hal habdeca, bemeberah thitben li kikar lehem, chancathub: Laah al Adonai chonen ral.“

Na to Epistemon odpověděl:

„Tentokrát jsem dobře rozuměl; neboť je to řeč hebrejská, dobře řečnický pronesená.“

Tu řekl milý brach:

„Despota ti nyn panagathe, doiti sy mi uc artodotis? Horas gar limo analiscomenon eme athlios. Ce en to metaxy eme uc eleis udamos, zetis de par emu ha u cbre, ce homos philologi panded homologusi tote logus te ce rhemeta peritta hyrparchin, opote pragma asto pasi delon esti. Entha gar anaucei monon logi isin, bina pragmata (bon peri amphibetumen) me phosphoros epiphenete.“

„Jak?“ řekl Karpalimos, lokaj Pantagruelův, „to je řecké, rozuměl jsem tomu. A jak to, pobýval jsi v Řecku?“

Tu řekl milý brach:

„*Agonou dont oussys vou denaguez algarou, nou den farou zamist vous mariston ulbrou, fousquez vou brol, tam bredaguez moupreton den goul houst, daguez daguez nou croupys fost bardounnoflist nou grou. Agou paston tol nalprissys hourtou los ecbatanous prou dbouquys brol panygou den bascrou noudous caguons goulfren goul oust troppassou.*“

„Zdá se mi, že rozumím,“ řekl Pantagruel; „neboť je to buď řeč mé země Utopie, nebo se jí zvukem podobá.“

A jak chtěl začít nějakou řeč, milý brach řekl:

„*Iam toties vos per sacra perque deos deasque omnis obtestatus sum ut, si qua vos pietas permovet, egestatem meam solaremini, nec hilum proficio clamans et ejulans. Sinite, queso, sinite, viri impii,*

Quo me fata vocant

abire, nec ultra vanis vestris interpellationibus obtundatis, memores veteris illius adagi, quo venter famelicus auriculis carere dicitur.“

„Ale, příteli,“ řekl Pantagruel, „neumíte mluvit francouzsky?“

„Umím velmi dobře, pane,“ odpověděl milý brach, „Bohu díky, je to můj přirozený a mateřský jazyk, neboť jsem zrozen a vychován v zahradě Francie, tj. v Tourainesku.“

„Tož,“ řekl Pantagruel, „povězte nám, jaké je vaše jméno a odkud přicházíte, neboť na mou věru, již jsem si vás tak zamiloval, že vyhovíte-li mé vůli, nehnete se nikdy z mé společnosti a vytvoříme spolu, vy a já, novou dvojici přátelství takovou, jaká byla mezi Aeneou a Achatem.“

„Pane,“ pravil milý brach, „mé pravé a vlastní jméno od křtu je Panurgos a přicházím právě z Turecka, kam jsem byl odveden do zajetí, když se táhlo v oné neblahé době na Mytiléné, a rád bych vám vyprávěl své osudy, které jsou podivuhodnější než osudy Odysseovy; ale když se vám ráčí ponechat si mě — a já přijímám tu nabídku rád s ujistěním, že vás nikdy neopustím, i kdybyste šel ke všem čertům —, budeme míti v jiné příhodnější době dosti pokdy vypravovat o tom; neboť v této chvíli mám velice naléhavou potřebu najíst se: zuby ostré, břicho prázdné, hrdlo vyschlé, chuť ukrutnou, vše je připraveno. Chcete-li, abych se do toho dal, bude to potěšení vidět mě dlabat; probaha, dejte k tomu rozkaz!“

Tu poručil Pantagruel, aby ho odvedli do jeho obydlí a aby mu přinesli spoustu potravin. To se stalo, i najedl se toho večera velmi dobře; a odešel spat se slepicemi a spal až do druhého dne do hodiny oběda, takže učinil jen tři kroky a skok z lůžka ke stolu.

XX

KAPITOLA / X.

JAK PANTAGRUEL
V JEDNOM PODIVUHODNĚ TEMNÉM
A OBTÍŽNÉM SPORU
ROZHODL TAK SPRÁVNĚ A SPRAVEDLIVĚ,
ŽE JEHO ROZSUDEK BYL PROHLÁŠEN
ZA VELICE ZNAMENITÝ

Pantagruel, jsa dobře pamětliv dopisu a napomenutí svého otce, chtěl vyzkoušet jednoho dne své vědění.

Skutečně ohlásil na všech rozcestích města these v počtu devíti tisíc sedmi set šedesáti